

1

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΕΥΡΩΠΗ
ΑΠΟ ΤΟ 1000 ΕΩΣ ΤΟ 1204**Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι**

1. Να παρακολουθήσουν οι μαθητές τις σχέσεις του Βυζαντίου με την υπόλοιπη Ευρώπη όπως αυτές διαμορφώνονται από τον 11ο αιώνα έως την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους.
2. Να αξιολογήσουν την πολιτισμική επαφή των δύο χώρων.
3. Να προσδιορίσουν τις συνέπειες που είχαν στον Ελληνισμό οι συνεχώς αυξανόμενες σχέσεις με την υπόλοιπη Ευρώπη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ**45 λεπτά**

Λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω δεδομένα που δηλώνονται με έντονους χαρακτήρες, να απαντήσεις στα αντίστοιχα ερωτήματα:

1) Σχέσεις Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας

α) Ποιοι πρωταγωνίστησαν στις διαμάχες μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας το 1054;

β) Ποια θεωρείτε ως αίτια του σχίσματος της Εκκλησίας;

γ) Ποιες ήταν οι συνέπειες της διακοπής των σχέσεων μεταξύ της Ανατολικής και της Δυτικής Εκκλησίας και η μακροπρόθεσμη σημασία τους για το Βυζάντιο;

Οι μαθητές μπορούν να πληκτρολογήσουν τη χρονολογία 1054 και στη συνέχεια να κάνουν κλικ στο "κείμενο" απ' όπου θα αντλήσουν τις απαραίτητες πληροφορίες. Μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν το ερωτηματολόγιο του λογισμικού κάνοντας κλικ στην "ερώτηση" / "πότε". Στη συνέχεια επιλέγουν την αναφορά "Σχίσμα Ανατολής-Δύσης".

*

2) Σχέσεις Βυζαντίου με ιταλικές πόλεις

α) Σε ποιες ιταλικές πόλεις παραχώρησαν οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες προνόμια και εμπορικές διευκολύνσεις και για ποιους λόγους;

β) Ποιες ήταν οι μακροπρόθεσμες για την οικονομία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας συνέπειες της παραχώρησης εμπορικών διευκολύνσεων και προνομίων σε πόλεις της Ιταλίας;

Οι μαθητές πληκτρολογούν τις χρονολογίες 1022, 1082. Στη συνέχεια κάνουν κλικ στο "κείμενο" που αντιστοιχεί στην καθεμιά και εμφανίζονται στην οθόνη οι απαραίτητες πληροφορίες για τα προνόμια και τις εμπορικές διευκολύνσεις που παραχώρησαν οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες Βασίλειος Β' και ο Αλέξιος Κομνηνός στους Βενετούς, αλλά και για τις συνέπειες αυτής της πρωτοβουλίας τους για το εμπόριο και την οικονομία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Έπειτα οι μαθητές μπορούν να ανιχνεύσουν στο κείμενο τις αναφορές σε άλλες πόλεις της Ιταλίας που έτυχαν της παραχώρησης προνομίων από τους αυτοκράτορες της δυναστείας των Κομνηνών, προκειμένου να σπάσει το μονοπώλιο των Βενετών.

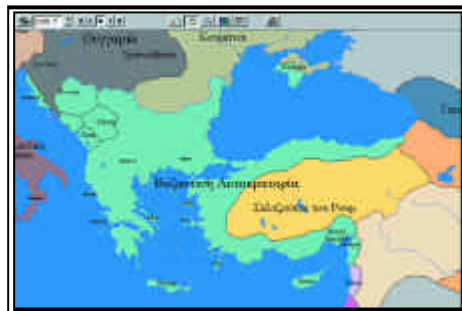
3) Σχέσεις Βυζαντίου με νοτιοσλαβικές φυλές

Την εποχή του Βασιλείου Β' οι Σέρβοι και οι Κροάτες αναγνωρίζουν τη βυζαντινή κυριαρχία. Ωστόσο, το 1052 οριστικοποιείται η απόσπαση του σερβικού κράτους της Ζέτας από το Βυζάντιο. Να παρακολουθήσεις στο χάρτη την τύχη των νοτιοσλαβικών φυλών στη συνέχεια και έως το 1204, σε σχέση με το Βυζάντιο, και να καταγράψεις τις παρατηρήσεις σου.

Η πρώτη σημαντική απώλεια του Βυζαντίου μετά το θάνατο του Βασιλείου Β' ήταν η απόσπαση του κράτους της Ζέτας το 1052. Το 1084 οι Νοτιοσλάβοι της Ράσκας κηρύττουν την ανεξαρτησία τους από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

νή Αυτοκρατορία. Στη συνέχεια όλα τα Νοτιοσλαβικά κρατίδια ενώθηκαν από τον Κωνσταντίνο Μποντίν ως το 1101. Το 1124 επί Ιωάννη Β' Κομνηνού το Βυζάντιο επεκτείνει ξανά την κυριαρχία του στη Ράσκα και τη Ζέτα. Το 1160 η βυζαντινή εξουσία επεκτείνεται στην περιοχή της Βοσνίας, το 1163 κατά μήκος των Δαλματικών ακτών και το 1167 και στην Κροατία. Το 1181 οι νοτιοσλαβικές φυλές επαναστάτησαν και αποτίναξαν τη βυζαντινή κυριαρχία.

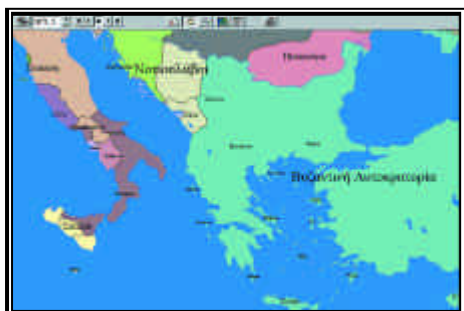
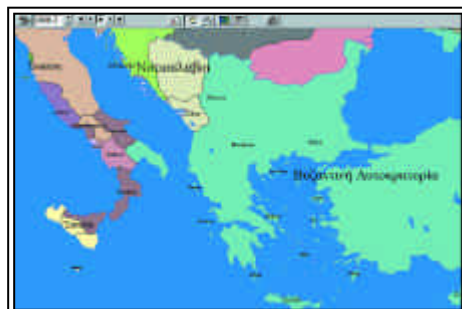
Οι μαθητές πρέπει να σταθούν ιδιαίτερα στους χάρτες που αντιστοιχούν στις παραπάνω χρονολογίες. Για τις σχετικές πληροφορίες, αφού πληκτρολογήσουν την κάθε χρονολογία, πρέπει να κάνουν κλικ στο "κείμενο".

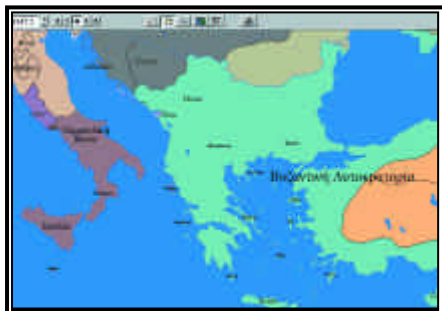
*

4) Νορμανδοί

Να εντοπίσεις στο χάρτη την εγκατάσταση και επέκταση των Νορμανδών στη νότια Ιταλία και τη Σικελία και να παρακολουθήσεις τις επιδρομές τους σε βυζαντινά εδάφη ως την ενσωμάτωση του νορμανδικού κράτους της Ιταλίας στη Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία το 1194.

Οι μαθητές πρέπει να σταθούν ιδιαίτερα στους χάρτες που αντιστοιχούν στις χρονολογίες: 1057.3, 1059.2, 1061.9, 1063.5, 1068.2, 1071.5 (κατάληψη Βάρης), 1072.3 (κατάληψη Παλέρμο), 1091.4 (ολοκλήρωση

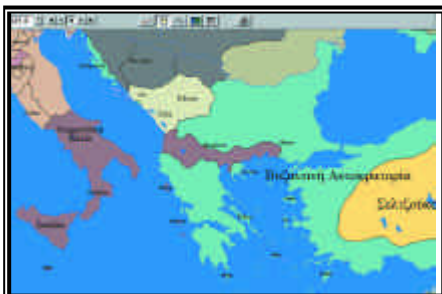

κατάκτησης Σικελίας), 1147.2 (κατάληψη Κέρκυρας), 1185.2, 1185.5, 1185.8 (τέταρτη επιδρομή Νορμανδών στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία).

*

5) Βούλγαροι

α) Όπως γνωρίζεις ο Βασίλειος Β' ο επονομαζόμενος Βουλγαροκτόνος είχε καταφέρει το 1018 να καταλάβει την Αχρίδα και να διαλύσει το πρώτο Βουλγαρικό Κράτος. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα των εξεγέρσεων των Βουλγάρων κατά της βυζαντινής κυριαρχίας το 1186;

β) Ποιο ήταν το αποτέλεσμα των συγκρούσεων του δεύτερου Βουλγαρικού Κράτους με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία;

Οι μαθητές πρέπει να σταθούν στο χάρτη που αντιστοιχεί στη χρονολογία: 1186.4, στη συνέχεια να κάνουν κλικ στο "κείμενο" και θα εμφανιστούν στην οθόνη τους οι σχετικές πληροφορίες.

*

6) Ρώσοι

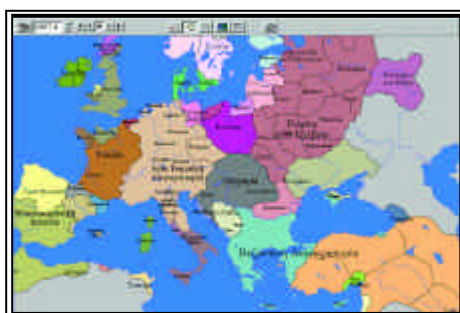
α) Αφού αναφέρεις σε αδρές γραμμές τις σχέσεις που είχαν αναπτύξει μεταξύ τους το Βυζαντινό Κράτος και οι Ρώσοι το 10ο αι., να παρακολουθήσεις τις εδαφικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο χωρών μέχρι το 1069 και να επισημάνεις, μέσω του "κειμένου", τις σχέσεις Βυζαντινών και Ρώσων μέχρι αυτήν την εποχή.

β) Ανατρέχοντας το χάρτη από το 1069 έως το 1204 (επιμένοντας κυρίως στα έτη έως το 1098) να αναφέρεις τη διαφοροποίηση που επήλθε στις σχέσεις Ρωσίας και Βυζαντίου και τους λόγους που οδήγησαν σε αυτή την αλλαγή.

α) Οι μαθητές αναφέρουν επιγραμματικά τις συγκρούσεις που υπήρξαν μεταξύ Ρώσων και Βυζαντινών το 10ο αι. αλλά και τις εμπορικές σχέσεις που είχαν, καθώς και τον εκχριστιανισμό των Ρώσων από τους Βυζαντινούς που επιτεύχθηκε και με τη σύναψη γάμου μεταξύ της αδελφής του Βυζαντινού Αυτοκράτορα Βασιλείου Β' Άννας με τον ηγεμόνα του Κιέβου Βλαδίμηρο. Στη συνέχεια οι μαθητές, αφού ανατρέξουν το χάρτη έως το 1069, πρέπει να επισημάνουν τις χρονολογίες 1019.9, 1020, 1022.6, 1036.5, 1037.4, 1037.7, 1043.4, 1063.1, 1064 και 1068.5 και να κάνουν κλικ στο "κείμενο" στις χρονολογίες 1020, 1024, 1043 και 1063. Μέσα από τις χρονολογίες αυτές θα πρέπει οι μαθητές να καταγράψουν την εξέλιξη των σχέσεων των δύο χωρών αναφέροντας κυρίως τη σύγκρουση για την Κριμαία το 1020, την τελευταία επίθεση των Ρώσων κατά του Βυζαντίου το 1043 και την επέκταση των Κουμάνων εις βάρος των Ρώσων στις περιοχές βόρεια του Ευξείνου Πόντου.

β) Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις χρονολογίες 1069, 1080, 1095, 1097, 1097.4 και 1199 επισημαίνοντας τις εδαφικές διαφοροποιήσεις που πραγματοποιούνται στην περιοχή με την εδραίωση και την επέκταση του κράτους των Κουμάνων στον βόρειο Εύξεινο Πόντο και τη διάσπαση του ρωσικού κράτους του Κιέβου. Παράλληλα, με το αντίστοιχο "κείμενο" των παραπάνω

ημερομηνιών αναφέρει τους λόγους των περιορισμένων σχέσεων των δύο πλευρών αυτή την περίοδο.

2

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ

Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι

1. Να γνωρίσουν οι μαθητές σημαντικά γεγονότα από την περίοδο των Σταυροφοριών.
2. Να προσδιορίσουν την ανάμιξη του Βυζαντίου στις Σταυροφορίες.
3. Να επισημάνουν την ιδιαιτερότητα της Δ' Σταυροφορίας και τη σημασία που είχε για τον ελληνισμό.
4. Να καταδειχθεί ότι με την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Λατίνους παγιάνονται προβλήματα και καταστάσεις που θα απασχολήσουν τον ελληνισμό τους επόμενους αιώνες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

1 ώρα

1) Για ποιο λόγο ο Αλέξιος Α' Κομνηνός απευθύνθηκε στους Δυτικούς και πώς ερμηνεύτηκε από αυτούς η πρόσκλησή του αυτή;

Ο καθηγητής πληκτρολογεί το 1096. Έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο" και στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

Ο καθηγητής θα πρέπει να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τα γεγονότα γύρω από την έναρξη της Α' σταυροφορίας, προκειμένου να καταδειχθεί ότι η πρόσκληση του Βυζαντινού Αυτοκράτορα χρησιμοποιήθηκε ως πρόφαση από τους Δυτικούς για την πραγματοποίησή της.

Στη συνέχεια, για ν' απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα, προχωράει και επισημαίνει την ίδρυση της ηγεμονίας της Έδεσσας (1097), της Αντιόχειας (1098) και του βασιλείου της Ιερουσαλήμ.

*

2) Ποιος ήταν ο ρόλος της Βενετίας στη Δ' Σταυροφορία; Με ποια αφορμή κατευθύνθηκαν οι Σταυροφόροι στην Πόλη;

Ο καθηγητής πληκτρολογεί το 1204. Έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο" και στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

Να υπογραμμιστεί η ναυτική ισχύς, ο εμπορικός χαρακτήρας της Βενετίας και η αντιπαλότητά της με το Βυζάντιο, ώστε να κατανοηθεί η στάση της στη Δ' Σταυροφορία. Επιπροσθέτως να τονισθούν οι δυναστικές έριδες του Βυζαντίου και ο ρόλος τους στην απόφαση των Βενετών να κατευθυνθούν στην Πόλη.

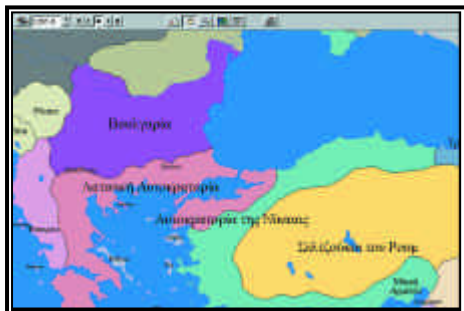

3) Πώς διαμορφώνεται εδαφικά ο χώρος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μετά το 1204;

Αρχικά ο καθηγητής πληκτρολογεί το 1204. Παρατηρούνται ήδη αλλαγές στο συγκεκριμένο χάρτη. Κατόπιν επιλέγει τις χρονολογίες 1205 και 1205.5 και επισημαίνει τη συνεχή εξάπλωση της Βουλγαρίας. Επιλέγοντας στη συνέχεια το 1207 διαπιστώνει την επέκταση των Σελτζούκων.

Παράλληλες πληροφορίες θα αποκομίσει και από το κείμενο που θα εμφανισθεί στην οθόνη, όταν κάνει κλικ στην ένδειξη "κείμενο". Μελετώντας οι μαθητές το χάρτη θα καταγράψουν τις αλλαγές που επέφερε η κατάρρευση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, τις εξελίξεις που προκάλεσαν και τις μακροχρόνιες επιπτώσεις που είχαν για τον ελληνισμό. Ενδεικτικά επισημαίνονται οι παρακάτω χρονολογίες: εξάπλωση της Βουλγαρίας, 1205, 1230-1236 και εξάπλωση των Σελτζούκων το 1215.

4) Αφού αντιστοιχίσεις τους παρακάτω τόπους, πρόσωπα και χρονολογίες των Σταυροφοριών μεταξύ τους, να αναφερθείς επιγραμματικά στην κάθε μία περίπτωση:

- α. 1099
- β. 1105
- γ. 1191
- δ. 1204

- 1. Μικρή Αρμενία
- 2. Κωνσταντινούπολη
- 3. Ιερουσαλήμ
- 4. Κύπρος

- A. Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος
- B. Γοδεφρείδος ντε Μπουγιόν
- Γ. Ερρίκος Δάνδολος
- Δ. Αλέξιος Α' Κομνηνός

Οι σωστές απαντήσεις μπορούν να εντοπιστούν μέσα από το ερωτηματολόγιο και το κείμενο του λογισμικού. Οι σωστές απαντήσεις είναι: α3Β, β1Δ, γ4Α και δ2Γ. Πιο συγκεκριμένα, ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη "χρονολογία" και πληκτρολογεί με τη σειρά τις δεδομένες χρονολογίες. Ο καθηγητής προχωρά στις δεδομένες χρονολογίες με τη χρήση της ένδειξης «+». Σε κάθε χρονολογία οι τίτλοι που θα εμφανίζονται στην οθόνη πληροφορούν για το γεγονός.

Επιπλέον κάνοντας κλικ στο "κείμενο" συλλέγει τις απαραίτητες πληροφορίες για τα γεγονότα και τα πρόσωπα. Μετά την επισήμανση των προσώπων, ο καθηγητής μπορεί να κάνει κλικ στο "Ποιος" και να λάβει περισσότερες πληροφορίες για τα πρόσωπα. Ο καθηγητής μπορεί να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες αυτές συνδυαστικά, προκειμένου να αναδείξει βασικές πτυχές των Σταυροφοριών.

3

ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ
ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΩΣ ΤΟ 1453**Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι**

1. Να παρακολουθήσουν οι μαθητές σε αδρές γραμμές τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ιδρύθηκαν και οργανώθηκαν τα λατινικά κράτη στη θέση της παλαιάς Βυζαντινής Αυτοκρατορίας που καταλύθηκε από τους σταυροφόρους της Δ Σταυροφορίας.
2. Να εντοπίσουν στο χάρτη τη δημιουργία περιφερειακών πυρήνων αντίστασης κατά της λατινικής κυριαρχίας και να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα των προσπαθειών των ηγεμόνων τους να εδραιώσουν και να επεκτείνουν την κυριαρχία τους με απώτερο στόχο την ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.
3. Να κατανοήσουν το ρόλο και τη σημασία της αντίστασης ενός σημαντικού περιφερειακού κέντρου του ελληνισμού, του Δεσποτάτου του Μυστρά και να παρακολουθήσουν στο χάρτη την εδαφική του ανάπτυξη κατά το 15ο αιώνα.
4. Να εντοπίσουν στο χάρτη τη συνέχιση της λατινικής κυριαρχίας σε κάποιες περιοχές του ελλαδικού χώρου τόσο μετά την κατάρρευση της Λατινικής Αυτοκρατορίας το 1261 όσο και μετά την άλωση της Πόλης από τους Οθωμανούς το 1453.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1**30 λεπτά**

1) 1) α) Ποια είναι τα λατινικά κράτη που συναντούμε στον ελλαδικό χώρο μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης τον Απρίλιο του 1204 και τη διανομή των βυζαντινών εδαφών με βάση τη «Διανομή της Ρωμανίας» (Partitio Romaniae); Ποια εδάφη ανήκαν στην επικράτειά τους;

β) Να εντοπίσεις στο χάρτη και να καταγράψεις τις ναυτικές και εμπορικές βάσεις τον έλεγχο των οποίων εξασφάλισε η Δημοκρατία της Βενετίας μετά το 1204.

Πληκτρολογούμε πρώτα 1204 και προχωρούμε μετά στο 1204.5 στο χάρτη εμφανίζονται οι εδαφικές διαφοροποιήσεις που επιφέρει η λατινική κατάκτηση στο χώρο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια κάνουμε κλικ στο "κείμενο" και εμφανίζονται στην οθόνη οι απαραίτητες πληροφορίες.

Ο καθηγητής πρέπει επιπλέον να επισημάνει ότι στην *Partitio Romaniae* δε συμπεριλαμβάνονταν οι περιοχές που αποτέλεσαν τους πυρήνες δημιουργίας των δύο ελληνικών κρατών, της αυτοκρατορίας της Νίκαιας και της ηγεμονίας της Ηπείρου, καθώς οι περιοχές αυτές είχαν ήδη ξεφύγει από τον έλεγχο της κυβέρνησης της Κωνσταντινούπολης μέσα στο γενικότερο κλίμα εσωτερικής κρίσης και αποδυνάμωσης της κεντρικής εξουσίας που είχε σημειωθεί πριν τη λατινική κατάκτηση· οι περιοχές αυτές, όπως και άλλες, δεν ήταν γραμμένες στα καταστατικά των φοροεισπρακτόρων της βυζαντινής διοίκησης βάσει των οποίων έγινε η διανομή των βυζαντινών εδαφών μεταξύ των κατακτητών.

2) α) Με τη βοήθεια του χάρτη να παρακολουθήσεις την ανάπτυξη των ορίων επικράτειας του Κράτους της Ηπείρου και της Αυτοκρατορίας της Νίκαιας σε βάρος των λατινικών κτήσεων έως την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1261 και την κατάρυση της λατινικής κυριαρχίας.

β) Να παρατηρήσεις προσεκτικά το χάρτη και να ταυτίσεις τα παρακάτω ονόματα με γεωγραφικές επικράτειες, με οδηγό τα δεδομένα χρονολογικά όρια βασιλείας. Να παρακολουθήσεις και να αξιολογήσεις την εξέλιξη των ορίων κυριαρχίας τους, όταν αυτή παρατηρείται:

- α) Θεόδωρος Δούκας (1214-1230)
- β) Ιωάννης Γ' Βατάτζης (1222-1254)
- γ) Ιωάννης Δ' Λάσκαρις (1258-1261)
- δ) Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος (1261-1282)

Οι μαθητές, με βάση όσα γνωρίζουν, χρησιμοποιώντας το χάρτη και με τη βοήθεια των χρονολογικών ορίων βασιλείας καταρχήν θα ταυτίσουν τα ονόματα με γεωγραφικές επικράτειες, πληκτρολογώντας για το καθένα την αντίστοιχη χρονολογική ένδειξη, που σημαίνει την έναρξη της βασιλείας του. Στη συνέχεια θα ανατρέξουν για τον καθένα τα αντίστοιχα χρονολογικά όρια βασιλείας του, επισημαίνο-

ντας τις σημαντικότερες αλλαγές που σημειώνονται στα όρια επικράτειάς του.

Παράλληλα θα συγκεντρώσουν σχετικές πληροφορίες κάνοντας κλικ στο "κείμενο". Οι μαθητές μπορούν να ανακαλέσουν έτσι από τη μνήμη τους τα πιο σημαντικά γεγονότα, όπως για παράδειγμα την ανάκτηση της Θεσσαλονίκης από το Θεόδωρο Δούκα, ηγεμόνα της Ηπείρου, το 1224 ή την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1261 στα χρόνια βασιλείας του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου, ηγεμόνα της αυτοκρατορίας της Νίκαιας.

3) Ποιο από τα ελληνικά κράτη, που είχαν δημιουργηθεί ως πυρήνες αντίστασης κατά της λατινικής κυριαρχίας, κατάφερε τελικά να ανακτήσει την Κωνσταντινούπολη και να καταλύσει τη λατινική κυριαρχία;

(Να συντάξεις μια μικρή παράγραφο, η οποία θα αναφέρεται με συντομία στο χρονικό της κατάλυσης της λατινικής κυριαρχίας).

Η σωστή απάντηση μπορεί να ανιχνευθεί, αν πληκτρολογήσουμε τη χρονολογία 1261 και στη συνέχεια κάνουμε κλικ στο "κείμενο".

Οι μαθητές θα πρέπει να συντάξουν μια συνοπτική παράγραφο, η οποία θα αναφέρει τη χρονολογία της ανάκτησης της Κωνσταντινούπολης, τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν σ' αυτή τόσο από τη πλευρά των Βυζαντινών όσο και από την πλευρά των Λατίνων της Κωνσταντινούπολης, καθώς και την κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Λατινική Αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης την εποχή εκείνη (εδαφική συρρίκνωση, αποσύνθεση).

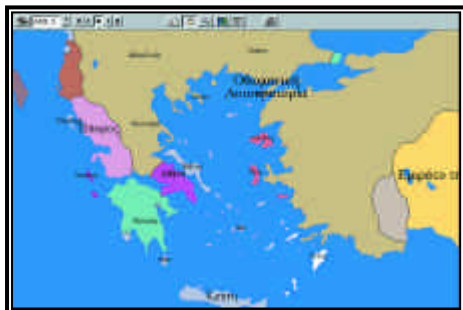

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

10 λεπτά

Γνωρίζεις ότι μετά την ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος απέσπασε από την Ηγεμονία της Αχαΐας τα φρούρια Μονεμβασία, Μυστρά, Μάνη και Γεράκι. Αυτά αποτέλεσαν τον πυρήνα ενός ανεξάρτητου ελληνικού κρατιδίου με πρωτεύουσα το Μυστρά και δεσπότη το δευτερότοκο γιο του εκάστοτε Βυζαντινού αυτοκράτορα. Να παρακολουθήσεις στο χάρτη την επέκταση των εδαφών του Δεσποτάτου του Μυστρά κατά το 15ο αιώνα έως

την υπαγωγή του το 1446 από τους Οθωμανούς σε φορολογική υποτέλεια. Τι παρατηρείς;

Όπως ήδη γνωρίζεις ο δεσπότης Θεόδωρος Α' Παλαιολόγος (1382-1406) ενίσχυσε σημαντικά τη βυζαντινή εξουσία στο Μοριά έναντι των τοπικών αριστοκρατών και των λατινικών κρατιδίων. Έτσι, έως το 1432 οι περισσότερες λατινικές κτήσεις της Πελοποννήσου κατακτήθηκαν από Έλληνες.

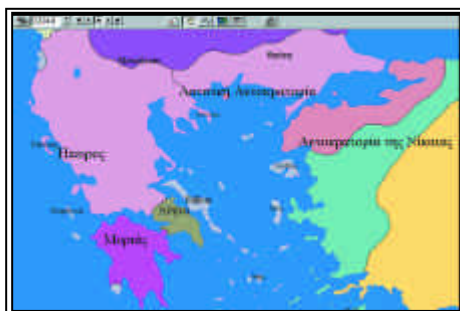
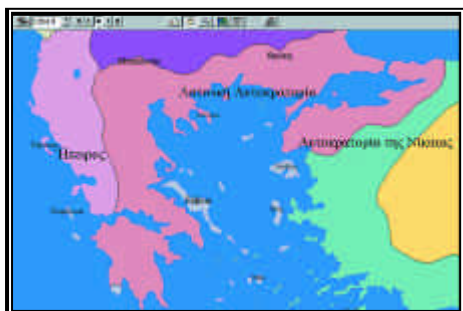
Οι μαθητές μπορούν να σταθούν στις χρονολογίες 1431.5 και 1444.4, όπου θα παρατηρήσουν και τη μέγιστη επέκταση της επικράτειας του Μυστρά. Μπορούν επίσης να κάνουν κλικ στο "κείμενο", να ανιχνεύσουν τη σχετική αναφορά στο Δεσποτάτο του Μυστρά και να επισημάνουν τα δύο πιο σημαντικά ονόματα που συνδέονται με την εποχή της μεγάλης ακμής του.

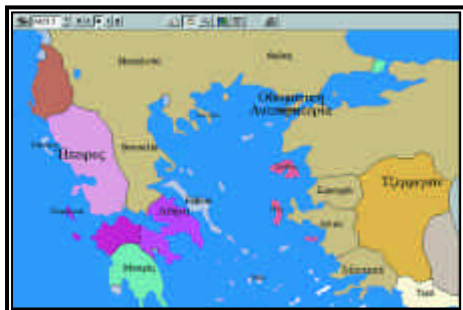
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

30 λεπτά

1) Να παρακολουθήσεις στο χάρτη την τύχη της Θεσσαλονίκης από το 1204 έως την κατάκτησή της από τους Οθωμανούς το 1430. Να καταγράψεις τις παρατηρήσεις σου.

Πληκτρολογούμε 1204 και προχωρούμε γρήγορα ως το 1430. Παρατηρούμε ότι αρχικά η Θεσσαλονίκη εντάσσεται στις λατινικές κτήσεις, στο Βασίλειο της Θεσσαλονίκης που ίδρυσε ο Βονιφάτιος Μομφερρατικός. Το 1224 καταλύεται το Λατινικό

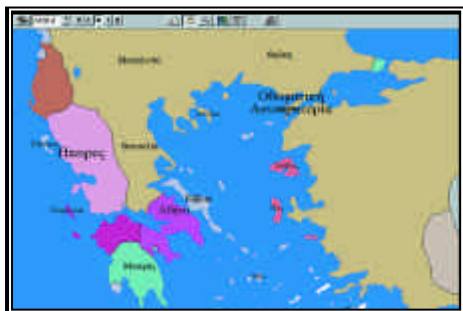

Βασίλειο της Θεσσαλονίκης και η πόλη περνάει στην κυριαρχία του Κράτους της Ηπείρου. Το 1423.5 η Θεσσαλονίκη τελεί υπό ανεξάρτητη διοίκηση, όταν ο διοικητής της Ανδρόνικος Παλαιολόγος την πουλάει στους Βενετούς για να την προστατεύσει από τους Οθωμανούς. Το 1430.6 η πόλη πέφτει στα χέρια των Οθωμανών.

Επίσης κάνουμε κλικ στο "κείμενο" όπου θα βρούμε σχετικές πληροφορίες.

*

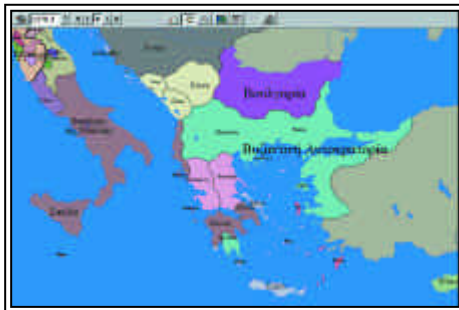
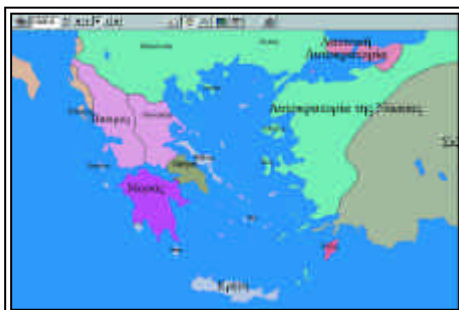

2) Να παρακολουθήσεις στο χάρτη την τύχη του Δουκάτου της Αθήνας από το 1204 έως την κατάκτησή του από τους Οθωμανούς το 1456. Να καταγράψεις τις παρατηρήσεις σου.

Πληκτρολογούμε 1204 και στη συνέχεια με το δεξί βελάκι προχωρούμε ως το 1430. Σημειώνουμε τις χρονολογίες: 1224 (ανεξαρτησία), 1252.0 (σε Μοριά), 1260.0 (Φραγκική κατοχή), 1278.3 (σε Κάρολο Ανδεγαυό, βασιλέα Σικελίας και Νεαπόλεως), 1283.4 (Φραγκική κατοχή), 1311.2 (σε Καταλανούς για εβδομήντα χρόνια), 1312.0 (σε Αραγών), 1388.3 (σε Ατζαγιόλι-Φλωρεντία), 1444.4 (σε Μυστρά), 1456.4 (σε Οθωμανική Αυτοκρατορία).

*

3) Να επισημάνεις στο χάρτη ποια λατινικά κράτη διατηρούν τις κτήσεις τους στον ελλαδικό χώρο μετά την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης τον Ιούλιο του 1261. Ποιες περιοχές περιλαμβάνει το καθένα στην επικράτειά του;

Πληκτρολογούμε τη χρονολογική ένδειξη 1261 και παρατηρούμε στο χάρτη που

εμφανίζεται στην οθόνη ότι μετά το 1261 η λατινική κυριαρχία παραμένει σε κάποιες περιοχές του ελλαδικού χώρου: η Ρόδος ανήκει στη Γένουα, η Εύβοια, τα Επτάνησα, η Κρήτη, οι Κυκλάδες, τα Κύθηρα, η Μεθώνη και η Κορώνη στη Βενετία.

4) Να επισημάνεις στο χάρτη ποια λατινικά κράτη διατηρούν τις κτήσεις τους στον ελλαδικό χώρο μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους το Μάιο του 1453.

Πληκτρολογούμε τη χρονολογική ένδειξη 1453 και παρατηρούμε στο χάρτη που εμφανίζεται στην οθόνη ότι μετά το 1453 η λατινική κυριαρχία παραμένει σε κάποιες περιοχές του ελλαδικού χώρου: τα Δωδεκάνησα ανήκουν στους Ιωαννίτες Ιππότες του Τάγματος του Αγίου Ιωάννη, η Λέσβος, η Χίος και η Σάμος στη Γένουα, η Εύβοια, τα Επτάνησα, η Κρήτη, οι Κυκλάδες, τα Κύθηρα, η Μεθώνη και η Κορώνη στη Βενετία.

4

Η ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΡΟΕΛΑΣΗ**Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι**

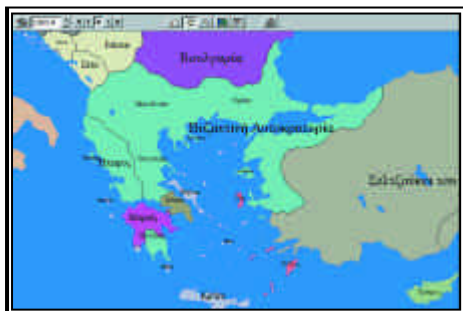
1. Οι μαθητές με τη βοήθεια του χάρτη να παρακολουθήσουν τις εδαφικές διαφοροποιήσεις που σημειώνονται κατά την εποχή της δυναστείας των Παλαιολόγων.
2. Να συνδέσουν τις εδαφικές αλλαγές στο βυζαντινό κράτος με τις επιλογές του κάθε βυζαντινού αυτοκράτορα προκειμένου να αντιμετωπίσει τους εξωτερικούς κινδύνους.
2. Να παρακολουθήσουν στο χάρτη τη φθίνουσα πορεία του Βυζαντίου, μετά την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1261.
3. Να παρακολουθήσουν τη μεγάλη ακμή του δεσποτάτου του Μυστρά κατά το 15ο αιώνα και την απέλπιδη προσπάθειά του να αναστήσει το βυζαντινό μεγαλείο.
4. Με τη βοήθεια του χάρτη να ταυτίσουν γεωγραφικά τα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα που λαμβάνουν χώρα κατά την παλαιολόγεια εποχή, να τα συνδέσουν με πρόσωπα που έπαιξαν ρόλο στις ιστορικές εξελίξεις και να αξιολογήσουν τη σημασία τους για την επιβίωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Όπως γνωρίζεις, η ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης στις 25 Ιουλίου 1261 ανόρθωσε το κύρος της στο διεθνή πολιτικό χώρο. Όμως η δυναστεία των Παλαιολόγων που εγκαθιδρύθηκε στο βυζαντινό θρόνο μετά την ανάκτηση της Πόλης κλήθηκε να αντιμετωπίσει ποικίλα εσωτερικά προβλήματα που της είχαν κληροδοτηθεί αλλά και σημαντικούς εξωτερικούς κινδύνους που πίεζαν απ' όλες τις πλευρές. Η ανασύσταση όμως του βυζαντινού μεγαλείου το 1261 ήταν πρόσκαιρη, καθώς έκρυβε μέσα της και όλα τα επικίνδυνα εκείνα στοιχεία που ευθύνονταν για την παρακμή που σύντομα ακολούθησε και την τελική πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

1) Να αναφέρεις επιγραμματικά τα επιτεύγματα του αυτοκράτορα Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου (1261-1282) στον εξωτερικό τομέα, αφού παρατηρήσεις στο χάρτη τις εδαφικές διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στο χώρο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατά την εν λόγω περίοδο.

Οι μαθητές πρέπει να πληκτρολογήσουν τη χρονολογία 1261. Στη συνέχεια, μετά από μια πρώτη παρατήρηση των εδαφών που περιλαμβάνονται στη βυζαντινή επικράτεια το 1261.4, μετά την ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης, μπορούν να ανατρέξουν την περίοδο έως το 1282 και να καταγράψουν τις πιο σημαντικές διαφοροποιήσεις που διαπιστώνουν στο χάρτη:

α) την αύξηση της βυζαντινής επικράτειας ως το 1262.3 με την κατάληψη των φρουρίων της Μονεμβασίας, του Μυστρά

και της Μάνης,

β) την υποχώρηση της κυριαρχίας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από την περιοχή του Δυρραχίου το 1263.5 και από τα υπόλοιπα παραλιακά εδάφη της σημερινής Αλβανίας το 1265.0,

γ) τη μέγιστη επέκταση του Βασιλείου της Σικελίας και Νεαπόλεως ως το 1278.3 και στη συνέχεια, στο 1281.4, την αρχή της σταδιακής υποχώρησης του Καρόλου Ανδεγαυού από τα βυζαντινά εδάφη, ύστερα από επίθεση και πολιορκία των στρατευμάτων του στις Νέες Πάτρεις και στο Βεράτιο.

Επιπλέον, οι μαθητές επιλέγοντας το "κείμενο" μπορούν να ανατρέξουν την περίοδο αυτή και να αντλήσουν επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τις σχέσεις του Βυζαντίου με τη γειτονική Σερβία και τη Βουλγαρία, καθώς επίσης και με τις ιταλικές Δημοκρατίες, τη Βενετία και τη Γένουα. Επίσης, μπορούν να παρακολουθήσουν στο 1263.0 την επέκταση των Σελτζούκων Τούρκων του Σουλτανάτου των Ρουμ προς τα ανατολικά, τους κινδύνους που ελλόχευαν από τις περιοδικές εισβολές τους στα ανατολικά

σύνορα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, και τον τρόπο αντιμετώπισής τους.

Τέλος, οι μαθητές μπορούν να συγκρίνουν τους χάρτες που αντιστοιχούν στις δύο χρονολογίες οι οποίες οριοθετούν τα χρόνια βασιλείας του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου, 1261 και 1282.

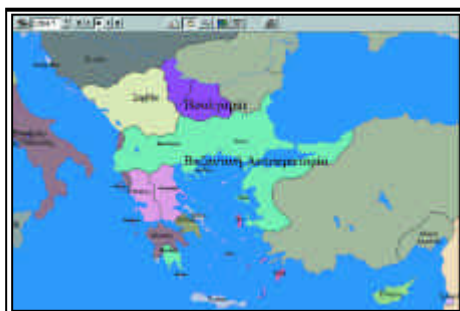
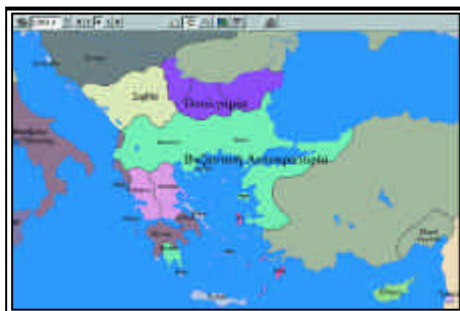
2) Με οδηγό το χάρτη, να απαριθμήσεις τους εξωτερικούς κινδύνους που κλήθηκε να αντιμετωπίσει ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Β' Παλαιολόγος (1282-1328) και να αξιολογήσεις τις επιλογές του ως προς τον τρόπο αντιμετώπισής τους.

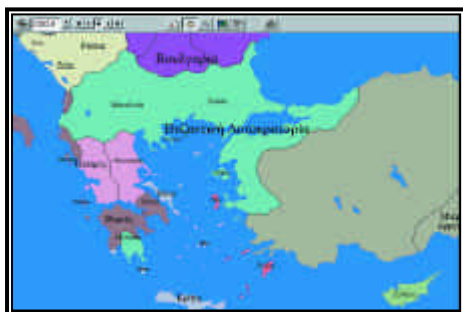
Οι μαθητές πρέπει να πληκτρολογήσουν τη χρονολογία 1282. Στη συνέχεια, μετά από μια πρώτη παρατήρηση των εδαφών που περιλαμβάνονται στη βυζαντινή επικράτεια το 1282, μπορούν να ανατρέξουν την περίοδο έως το 1328 και να περιγράψουν τους εξωτερικούς κινδύνους που απειλούσαν την αυτοκρατορία κατά την εποχή αυτή, όπως:

α) οι Σέρβοι που επεκτείνουν σταδιακά τα σύνορά τους στην περιοχή της Μακεδονίας στα 1282.4, 1284.7, 1285.4, 1334.3,

β) οι Ισπανοί μισθοφόροι της Καταλικής Εταιρείας που λεηλατούν τα βυζαντινά εδάφη, ξεκινώντας από την περιοχή της Καλλίπολης το 1305.3 και 1305.7, και μετακινούμενοι δυτικά το 1307.7, απειλούν τη Θεσσαλονίκη το 1308.0, λεηλατούν την περιοχή της Πιερίας το 1308.5, τη Θεσσαλία και τη Βοιωτία το 1308.9, και το δουκάτο των Αθηνών το 1311.2,

γ) οι Οθωμανοί Τούρκοι οι οποίοι, μετά την κατάκτηση της Βιθυνίας και της Εφέσου, το 1326 κατακτούν την Προύσα και την καθι-

στούν έδρα του Οθωμανικού Κράτους το οποίο, στη συνέχεια, θα αποτελέσει τη μέγιστη απειλή για το Βυζάντιο.

Για την αξιολόγηση των επιλογών του Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου όσον αφορά την αντιμετώπιση των εξωτερικών κινδύνων πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επιπλέον πληροφορίες που θα αντλήσουν οι μαθητές, όταν κάνουν κλικ στο "κείμενο", επιλέξουν "επεξεργασία"/ "εύρεση" και πληκτρολογήσουν «Ανδρόνικος Β' Παλαιολόγος».

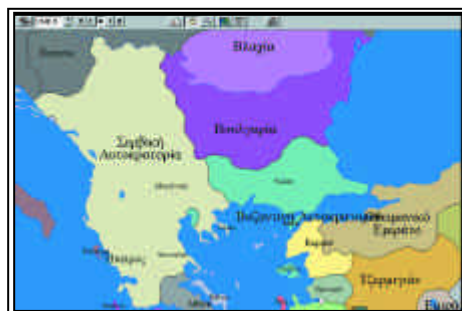
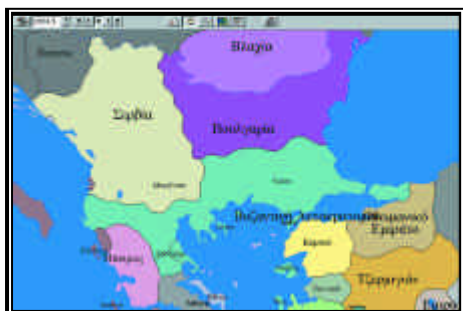
Τέλος, μπορούν να συγκρίνουν τους χάρτες που αντιστοιχούν στις δύο χρονολογίες οι οποίες οριοθετούν τα χρόνια βασιλείας του Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου, 1282 και 1328. Ο καθηγητής μπορεί επιπλέον να κάνει αναφορά στους εμφυλίους πολέμους της δεκαετίας του 1320, που φέρουν τελικά στη εξουσία τον Ανδρόνικο Γ' Παλαιολόγο αλλά αποδυναμώνουν οικονομικά και στρατιωτικά την Αυτοκρατορία και εντείνουν την εσωτερική ανασφάλεια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

30 λεπτά

1) Να παρακολουθήσεις στο χάρτη την εδαφική επέκταση της Σερβίας κατά την εποχή ηγεμονίας του Στεφάνου Δουσάν (1331-1355).

Οι μαθητές πρέπει να πληκτρολογήσουν τη χρονολογία 1331. Μπορούν να ανατρέξουν την περίοδο έως το 1335, αφού σταθούν στις χρονολογικές ενδείξεις 1331.3, 1334.3, 1339.4, 1347.5, 1348.8' στη συνέχεια, αφού κάνουν κλικ στο "κείμε-

νο", μπορούν να αντλήσουν περαιτέρω πληροφορίες σχετικές με τη μέγιστη ακμή της Σερβίας ως το θάνατο του Στεφάνου Δουσάν.

2) Πότε εμφανίζονται στο ιστορικό προσκήνιο οι Οθωμανοί Τούρκοι;

Οι μαθητές πρέπει να πληκτρολογήσουν τη χρονολογία 1302 και να προχωρήσουν στο 1315, οπότε εμφανίζεται στο χάρτη το Οθωμανικό Εμιράτο, μετά την κατάκτηση της Βιθυνίας και της Εφέσου και τη θεμελίωση του οθωμανικού κράτους από τον Οθμάν. Στη συνέχεια μπορούν να παρακολουθήσουν την επέκταση των Οθωμανών στα βυζαντινά εδάφη της Μικράς Ασίας το 1331.3, 1337.4, 1338.8, και το πέρασμά τους στην ευρωπαϊκή ήπειρο το 1354.4.

Οι κατακτήσεις των Οθωμανών σε βάρος βυζαντινών εδαφών πρέπει να συνδυαστούν με τους εμφυλίους πολέμους των δεκαετιών του 1320 και του 1340, τους οποίους εκμεταλλεύτηκαν ποικιλοτρόπως οι Οθωμανοί. Οι απαραίτητες πληροφορίες θα ανιχνευθούν κάνοντας κλικ στο "κείμενο" και μελετώντας τα χωρία που αναφέρονται στους Οθωμανούς και στους εμφυλίους πολέμους των Βυζαντινών κατά τις παραπάνω δεκαετίες.

3) α) Με τη βοήθεια του χάρτη να ταυτίσεις τις παρακάτω χρονολογίες με ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα που σηματοδότησαν σημαντικές εξελίξεις και εδαφικές διαφοροποιήσεις κατά την εποχή των Παλαιολόγων.

β) Να αξιολογήσεις τη σημασία αυτών των ιστορικών γεγονότων για την επιβίωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

- α) 1354
- β) 1371
- γ) 1389
- δ) 1402
- ε) 1430
- στ) 1453

Οι μαθητές πρέπει να κάνουν κλικ στη "χρονολογία" και να πληκτρολογήσουν με τη σειρά τις παραπάνω χρονολογίες. Επιπλέον, κάνοντας κλικ στο "κείμενο", μπορούν να συλλέξουν τις απαραίτητες πληροφορίες για πρόσωπα και γεγονότα που συνδέονται άμεσα μ' αυτές. Παράλληλα μπορούν να παρακολουθήσουν στο χάρτη τις εδαφικές διαφοροποιήσεις που συνεπάγονται τα γεγονότα αυτά. Στη συνέχεια μπορούν να προχωρήσουν στην αξιολόγηση της σημασίας των γεγονότων αυτών για την επιβίωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με βάση τις εδαφικές διαφοροποιήσεις που παρατηρούν στην κάθε περίπτωση.

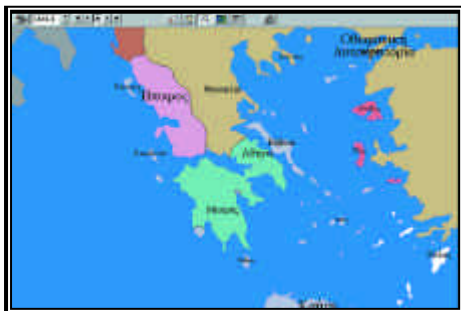

4) Η σπουδαία πνευματική άνθηση που παρατηρείται στο δεσποτάτο του Μυστρά κατά το 15ο αιώνα συνδέεται και με ανάλογες επιτυχίες στο στρατιωτικό τομέα.

α) Με ποια σημαντικά πρόσωπα συνδέονται οι επιτυχίες στους δύο αυτούς τομείς;

β) Να παρακολουθήσεις στο χάρτη την επέκταση των εδαφών του δεσποτάτου του Μυστρά ως το 1446, οπότε γίνεται φόρου υποτελής στο σουλτάνο.

Οι μαθητές μπορούν να κάνουν κλικ στη "χρονολογία" και να πληκτρολογήσουν

1430. στη συνέχεια να προχωρήσουν και να σταθούν ιδιαίτερα στις χρονολογίες 1431.5 και 1444.4, όπου θα παρατηρήσουν και τη μέγιστη επέκταση της επικράτειας του Μυστρά. Μπορούν επίσης να κάνουν κλικ στην ένδειξη "κείμενο", να ανιχνεύσουν τη σχετική αναφορά στο Δεσποτάτο του Μυστρά και να επισημάνουν τα δυο πιο σημαντικά ονόματα που συνδέονται με την εποχή της μεγάλης ακμής του.

5 Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι

1. Να πληροφορηθούν οι μαθητές την πορεία και εξάπλωση των Οθωμανών στην Ευρώπη και να ορίσουν την περίοδο ακμής τους μέσα απ' την έκταση των κατακτήσεών τους.
2. Να επισημάνουν τις αντιδράσεις των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων στην Οθωμανική εξάπλωση και να αξιολογήσουν τη ναυμαχία της Ναυπάκτου ως το τέλος των Οθωμανικών επεκτατικών σχεδίων.
3. Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα πρόσωπα που συνέβαλαν στην ισχυροποίηση ή φθορά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
4. Να παρακολουθήσουν τη σταδιακή παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και να αντιληφθούν τις αιτίες της, μέσα από πολέμους (π.χ. ρωσοτουρκικοί), συνθήκες ή απελευθερωτικά κινήματα των υπόδουλων λαών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

30 λεπτά

1) α) Ποιοι ήσαν οι Οθωμανοί;

β) Να συνδέσεις τα παρακάτω ονόματα με την εξάπλωση ή τη συρρίκνωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας:

Μωχάμεντ 'Αλι

Σουλεϊμάν 1ος ο Μεγαλοπρεπής

Ουνυάδης

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην "ερώτηση" και επιλέγει το "ποιος". Απ' τον κατάλογο των ονομάτων που εμφανίζεται, επιλέγει αυτά που ζητούνται. Στην οθόνη εμφανίζονται στοιχεία για τη ζωή και τη δράση τους. Ο καθηγητής δίνει περισσότερες πληροφορίες και βοηθά τους μαθητές να τις συνδέσουν με γεγονότα επέκτασης ή συρρίκνωσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

2) Να παρακολουθήσεις την πορεία - εξάπλωση των Οθωμανών στην Ευρώπη μέσα απ' τις παρακάτω χρονολογίες:

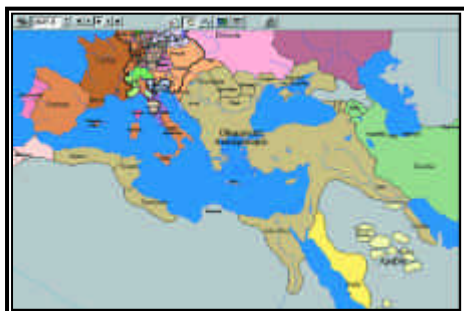
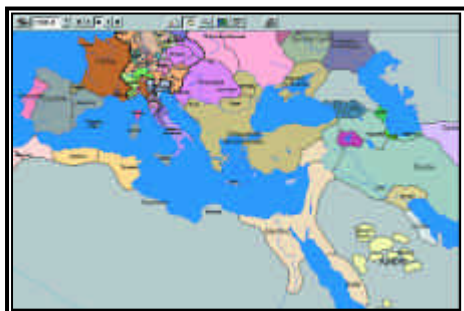
1453

1460 - 1463

1529

1571

1669

Ο καθηγητής μεγεθύνει το χάρτη. Πληκτρολογεί έπειτα τις συγκεκριμένες χρονολογίες, διατηρώντας την ομαδοποίησή τους κατά αιώνες. Παρακολουθεί στο χάρτη την εξάπλωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και παράλληλα κάνει κλικ κάθε φορά στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

Μελετώντας την πορεία των Οθωμανών ο καθηγητής βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν τους στόχους τους: ολοκλήρωση των κατακτήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο και στη Βαλκανική. Επίσης να επισημάνουν την περίοδο ακμής των Οθωμανών που εντοπίζεται στο β' μισό του 16ου αιώνα.

*

3) Τι γνωρίζεις για τη ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571) και ποια η σημασία της για την εξάπλωση των Οθωμανών;

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τη χρονολογία 1571 και έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

Οι μαθητές με τη βοήθεια του καθηγητή επισημαίνουν ότι πρόκειται για την πρώτη κοινή προσπάθεια των Ευρωπαίων εναντίον των Οθωμανών κι ότι στην ουσία η ναυμαχία αυτή αποτελεί φραγμό στον οθωμανικό επεκτατισμό.

Ο καθηγητής, αν θέλει, μπορεί να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τη δράση των ελληνικών πληρωμάτων στη ναυμαχία αυτή και τις ελπίδες που δημιουργήσε στους Έλληνες.

4) Να παρακολουθήσεις τη σταδιακή φθορά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μέσα απ' τους ρωσοτουρκικούς πολέμους και τις αντίστοιχες συνθήκες που τους συνόδευσαν:

Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1769 - 70

Συνθήκη Κιουτσούκ - Καϊναρτζή 1774

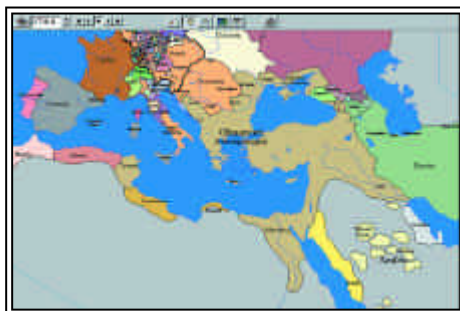
Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1787 - 1791

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις δοσμένες χρονολογίες και έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες. Παράλληλα στο χάρτη σημειώνονται κάθε φορά οι αλλαγές στο εδαφικό καθεστώς της Βόρειας Βαλκανικής.

Ο καθηγητής επισημαίνει τις εδαφικές φθορές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν πώς οι όροι των συνθηκών μειώνουν το κύρος αλλά και τη δύναμη ελέγχου και επιρροής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Καλό θα είναι, ο καθηγητής να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τη δομή και την ιδεολογία του Οθωμανικού κράτους ώστε, να αντιληφθούν οι μαθητές τις αιτίες της αργής και σταδιακής παρακμής του π.χ., η αδυναμία περαιτέρω εξάπλωσης άρα και εύρεσης εσόδων, η ισχυροποίηση άλλων κρατών, τα διάφορα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, αποσχίσεις και αυτονομήσεις κάποιων περιοχών κτλ.

6

Η ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ

Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι

1. Να αντιληφθούν οι μαθητές την εξάπλωση των Λατίνων στον ελληνικό χώρο και τη σταδιακή συρρίκνωση των κτήσεών τους μετά το 1453.
2. Να κατανοήσουν τη δυσκολία των Τούρκων να θέσουν τελικά υπό τον έλεγχό τους την Κρήτη και να αξιολογήσουν έτσι τη μεγάλη σημασία του νησιού για το εμπόριο των Βενετών.
3. Να επισημάνουν τους λόγους για τους οποίους οι κτήσεις των Βενετών εντοπίζονται κυρίως σε νησιά ή παράλιες περιοχές.
4. Να πληροφορηθούν πώς καθορίζονται οι κτήσεις της Βενετίας στον ελλαδικό χώρο μέσα απ' τους όρους των συνθηκών Κάρολιτς, Πασάροβιτς και Καμποφόρμιο.
5. Να εντοπίσουν την ιδιαιτερότητα της περίπτωσης των Επτανήσων που δεν περιήλθαν ως σύνολο για μεγάλο χρονικό διάστημα στην κυριαρχία των Τούρκων.
6. Να γνωρίσουν οι μαθητές τις εναλλαγές κατακτητών στα Επτάνησα μετά τη λήξη της Βενετοκρατίας και έως την Ένωση με την Ελλάδα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

1 ώρα

1) Αντιστοίχισε τις χρονολογίες με τα γεγονότα και επισήμανε σε ποιους χώρους και πόσο, συρρικνώνονται ή επεκτείνονται οι κτήσεις των Λατίνων στην Ελλάδα, κατά τον 15ο και 16ο αιώνα.

- 1) 1458
- 2) 1460
- 3) 1489
- 4) 1500
- 5) 1522
- 6) 1570 - 71

- α) Χάνονται οι πόλεις - κλειδιά του βενετικού εμπορίου στην Ανατολική Μεσόγειο: Κορώνη, Μεθώνη, Πύλος.
- β) Οι Βενετοί κερδίζουν την Κύπρο.
- γ) Οι Τούρκοι κατακτούν το δουκάτο των Αθηνών.
- δ) Οι Τούρκοι κυριεύουν το Μυστρά και ολόκληρη σχεδόν την Πελοπόννησο.
- ε) Οι Βενετοί χάνουν την Κύπρο που περνά πια στους Τούρκους.
- στ) Οι Τούρκοι καταλαμβάνουν το νησιωτικό κράτος των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ρόδου.

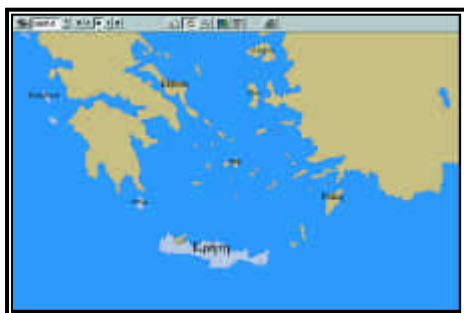
Οι σωστές απαντήσεις είναι: 1γ, 2δ, 3β, 4α, 5στ, 6ε.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις χρονολογίες κι έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες. Μεγεθύνει το χάρτη και παρατηρούμε τις κτήσεις των Λατίνων χρησιμοποιώντας παράλληλα την ένδειξη "αναγνώριση περιοχής". Κάθε φορά που αλλάζει η χρονολογία, σημειώνονται στο χάρτη και οι αλλαγές των κτήσεων.

Ο καθηγητής σχολιάζει γενικότερα τις λατινικές κτήσεις και υπογραμμίζει τη θέση και τη σημασία τους για το εμπόριο Βενετών και Γενοβέζων.

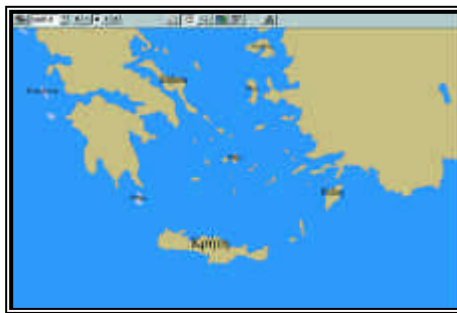
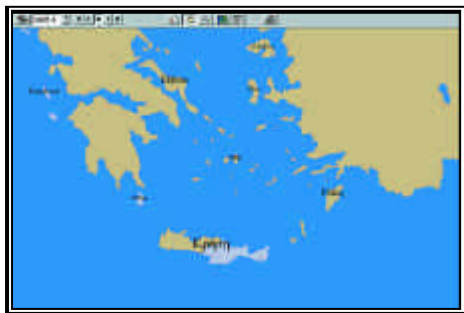

- 2) Τι γνωρίζεις για το τέλος της βενετικής κυριαρχίας στην Κρήτη; Χρησιμοποίησε ως στοιχεία τις χρονολογίες 1645 και 1669.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί με τη σειρά πρώτα το 1645. Είναι η αρχή του εικοσαετούς πολέμου που ξεκινούν οι Τούρκοι, για να κατακτήσουν την Κρήτη των Βενετών. Έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο" και εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες. Στο χάρτη σημειώνεται η απόβαση των Τούρκων στο νησί.

Κατόπιν πληκτρολογεί τη χρονολογία 1669 και προχωρεί βήμα προς βήμα. Στο

χάρτη, που είναι μεγεθυμένος, σημειώνεται η σταδιακή εξάπλωση των Τούρκων στο νησί. Ο τίτλος που εμφανίζεται στην οθόνη, μας πληροφορεί για την ολοκλήρωση της κατάκτησης. Ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη "κείμενο" και στην οθόνη εμφανίζονται οι σχετικές πληροφορίες.

Παίρνοντας αφορμή απ' τα σχόλια του κειμένου, ο καθηγητής θα πρέπει να δώσει στοιχεία για τις συνθήκες ζωής στη βενετοκρατούμενη Κρήτη, τις θρησκευτικές πιέσεις των καθολικών και τα επαναστατικά κινήματα των Κρητικών με κοινωνικό - εθνικό χαρακτήρα.

Ακόμα, να αναφερθεί στην άνθηση της κρητικής λογοτεχνίας κατά τον τελευταίο αιώνα της βενετοκρατίας (17ος αιώνας).

3) Σε ποιες ενέργειες προβαίνουν οι Βενετοί μετά την απώλεια του νησιού; Παρακολούθησε τη δράση τους στους χάρτες μέσα απ' τις χρονολογίες 1685 - 86 και 1687 - 88.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις χρονολογίες κι έπειτα κάνει κλικ στην ένδειξη "κείμενο". Στο χάρτη σημειώνονται οι κινήσεις των Βενετών και η επικράτησή τους τελικά σ' ολόκληρο το Μοριά και τη Στερεά. Επιπλέον χρησιμοποιείται και η ένδειξη "αναγνώριση περιοχής".

4) Πώς διαμορφώνονται οι κτήσεις της Βενετίας με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς (1699) και του Πασάροβιτς (1718);

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις χρονολογίες και έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες για τις συνθήκες. Υπογραμμίζει τους όρους που αναφέρονται στις βενετικές κτήσεις και παρακολουθεί τις αλλαγές πάνω στους χάρτες που μεγεθύνει κάθε φορά.

5) Εντόπισε στο χάρτη τα νησιά Εύβοια (Νεγκροπόντε), Κύθηρα και Χίο και διερεύνησε τη σχέση τους με τους Λατίνους κατακτητές.

Εύβοια (Νεγκροπόντε) :

Κύθηρα:

Χίος:

Ο καθηγητής μεγεθύνει το χάρτη και εντοπίζει τα νησιά. Έπειτα κάνει κλικ στην ένδειξη "ερώτηση" / "που".

Απ' τον κατάλογο που εμφανίζεται, επιλέγει τους ζητούμενους τόπους και επισημαίνει την καίρια γεωγραφική και εμπορική θέση τους για το εμπόριο των Γενοβέζων.

6) Εντόπισε στο χάρτη τα Επτάνησα και παρακολούθησε τις αλλαγές που σηματοδοτούν οι παρακάτω χρονολογίες, αναφορικά με το τέλος της Λατινοκρατίας και τις εναλλαγές των κατακτητών τους.

1797.5

1799.5

1800

1807

1812 -14 έως 1864

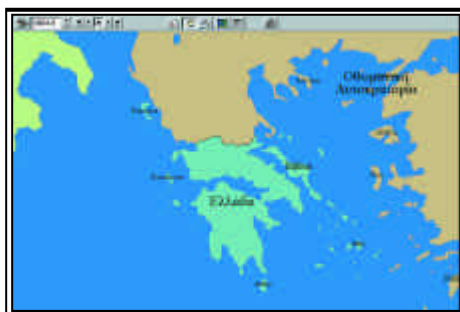
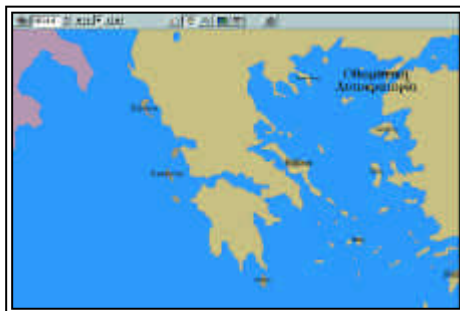
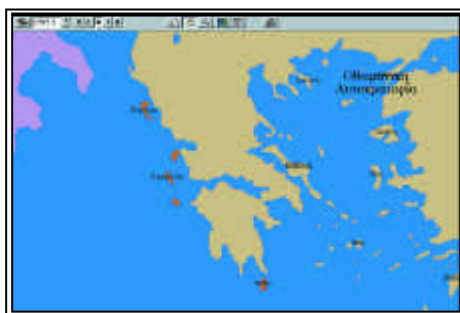
Ο καθηγητής μεγεθύνει το χάρτη των Επτανήσων κι έπειτα, αφού πληκτρολογήσει την πρώτη χρονολογία, προχωράει σιγά σιγά μέχρι την τελευταία.

Στη χρονολογία 1797.5 ο τίτλος που εμφανίζεται στην οθόνη και η αλλαγή χρώματος που σημειώνεται στο χάρτη μας πληροφορεί για τη γαλλική πλέον κυριαρχία. Κάνοντας κλικ στο "κείμενο" εμφανίζονται στην οθόνη οι απαραίτητες πληροφορίες. Ο καθηγητής υπογραμμίζει εκείνους τους όρους της συνθήκης του Καμποφόρμιο που αναφέρονται στα Επτάνησα.

Στη χρονολογία 1799.5 η αλλαγή χρώματος στο χάρτη δηλώνει τη ρωσική, αυτή τη φορά, κατάκτηση. Κάνοντας κλικ στο "κείμενο" εμφανίζεται σχετική πληροφορία, όταν ο καθηγητής εντοπίσει την χρονολογία 1799 Μάρτιος.

Συνεχίζοντας, ο καθηγητής πληκτρολογεί το 1800, διαβάζει το σχετικό κείμενο και υπογραμμίζει την αναφορά στο όνομα του Ιωάννη Καποδίστρια. Το 1807.6 τα Επτάνησα περιέρχονται και πάλι στους Γάλλους και στο κείμενο που εμφανίζεται στην οθόνη υπάρχει η σχετική αναφορά.

Έπειτα, σταδιακά μέχρι το 1814, θα περιέλθουν στην Αγγλία μέχρι το 1864 οπότε θα ενωθούν με το ελληνικό πια κράτος.

7

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι

1. Να γνωρίσουν οι μαθητές τα βασικά γεγονότα της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης και το ρόλο τους στην εξέλιξη της κίνησης.
2. Να αντιληφθούν τις διαστάσεις που πήρε η Θρησκευτική Μεταρρύθμιση στις περιοχές της Γερμανίας.
2. Μέσω των συγκρίσεων που θα κάνουν οι μαθητές να επισημάνουν τη σημασία και τις επιπτώσεις της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης στο χάρτη της Δυτικής Γερμανίας.
3. Να αντιληφθούν την οργανωμένη απάντηση των Καθολικών προς τους Προτεστάντες και να αξιολογήσουν τα μέτρα και τις μεθόδους που επιλέγουν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

30 λεπτά

1) Να παρακολουθήσεις την εξέλιξη και την εξάπλωση της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης στη Δυτική Ευρώπη μέσα απ' τα γεγονότα που αντιστοιχούν στις παρακάτω ημερομηνίες.

- α) 1515
- β) 1517
- γ) 1521- 1525

Οι σωστές απαντήσεις μπορούν να εντοπιστούν μέσα από το ερωτηματολόγιο και το κείμενο του λογισμικού. Πιο συγκεκριμένα, ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη "χρονολογία" και πληκτρολογεί με τη σειρά τις δεδομένες χρονολογίες. Κάνοντας κλικ στο "κείμενο" συλλέγει τις απαραίτητες πληροφορίες για τα γεγονότα. Ο καθηγητής θα πρέπει να βοηθήσει τους μαθητές να εντάξουν το κάθε γεγονός στην πορεία του κινήματος και να το αξιολογήσουν.

*

2) Η Θρησκευτική Μεταρρύθμιση ξεκινά το 1517 και ολοκληρώνεται με τη συνθήκη της Αυγούστας στα 1555. Εντόπισε στο χάρτη τις εδαφικές διαφοροποιήσεις που συντελούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής των θρησκευτικών αντεγκλίσεων στην Κεντρική Ευρώπη και επισήμανε ιδιαίτερα τις περιοχές που χάνει η Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία το 1555.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί το 1517 και μεγεθύνει το χάρτη της Γερμανίας. Στη συνέχεια πληκτρολογεί το 1555. Κάνει κλικ στην ένδειξη "κείμενο" και παίρνει τις απαραίτητες πληροφορίες. Καθοδηγεί τους μαθητές να εντοπίσουν τις διαφορές κυρίως στη βόρειο Γερμανία και χρησιμοποιώντας την ένδειξη "αναγνώριση περιοχής" επισημαίνει τις περιοχές που χάθηκαν για την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία το 1555.

*

3α) Τι ήταν η Αντιμεταρρύθμιση;

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην "ερώτηση" και επιλέγει με το βελάκι το "πότε". Απ' τον κατάλογο των γεγονότων που εμφανίζονται, επιλέγει το "Αντιμεταρρύθμιση" και παίρνει τις απαραίτητες πληροφορίες. Μπορεί να δώσει αν θέλει περισσότερα στοιχεία για τα μέτρα που πήρε η Καθολική Εκκλησία στα πλαίσια της Αντιμεταρρύθμισης.

3β) Να αντιστοιχίσεις τους όρους της ομάδας Α μ' εκείνους της ομάδας Β.

A

- 1) Ομολογία της Αυγούστας (1530).
- 2) Ειρήνη Αυγούστας (1555).
- 3) Ιησουΐτες (1540).
- 4) Index (1543).

B

α) Κατάλογος με βιβλία που η καθολική Εκκλησία απαγόρευε να κυκλοφορούν.

- β) Μοναχικό τάγμα που ίδρυσε ο Ιγνάτιος Λογιόλα.
- γ) Κείμενο που αποτελεί σήμερα, με λίγες τροποποιήσεις, το Σύμβολο της πίστης των Λουθηρανών.
- δ) Νομιμοποιεί το Λουθηρανικό δόγμα.

Οι σωστές απαντήσεις είναι: 1γ, 2δ, 3β, 4α

Μπορούν να εντοπιστούν μέσα από το ερωτηματολόγιο και το κείμενο του λογισμικού.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις δεδομένες χρονολογίες κάνοντας κλικ στη "χρονολογία". Έπειτα, επιλέγοντας το "κείμενο" συλλέγει τις απαραίτητες πληροφορίες και προχωρεί στην αντιστοίχιση. Καλό θα είναι να δώσει περισσότερες πληροφορίες κυρίως για τους Ιησουΐτες και τη δράση τους και να συζητήσει με τους μαθητές το μέτρο της απαγόρευσης των βιβλίων που επέβαλε η Καθολική Εκκλησία.

*

4. Να εντοπίσεις στο χάρτη το Τρέντο και να εξηγήσεις τη σημασία των αποφάσεων της Συνόδου του Τρέντο (1545) για την Αντιμεταρρύθμιση.

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη "ερώτηση" / "πού". Από τον κατάλογο που εμφανίζεται, επιλέγει το "Τρέντο" και παίρνει τις σχετικές πληροφορίες. Έπειτα κάνει κλικ στην ένδειξη "πήγαινε πού" και εμφανίζεται στην οθόνη μεγεθυμένη η γεωγραφική θέση του Τρέντο.

Στη συνέχεια πληκτρολογεί το 1545, κάνει κλικ στο "κείμενο" και στην οθόνη εμφανίζονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες.

Ο καθηγητής μπορεί να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τις αποφάσεις της Συνόδου και να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τη σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητά τους.

8

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΤΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΚΟΝΤΑΕΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥ**Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι**

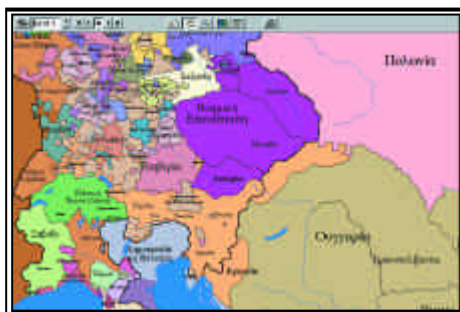
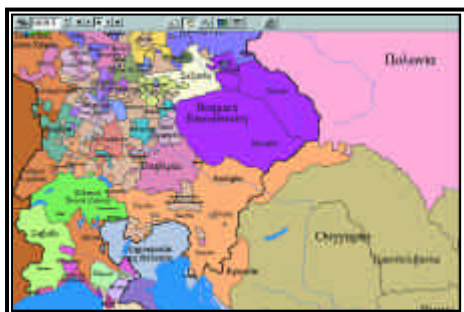
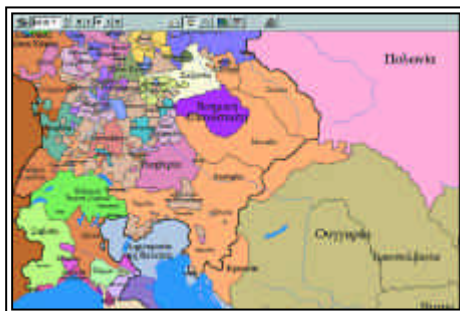
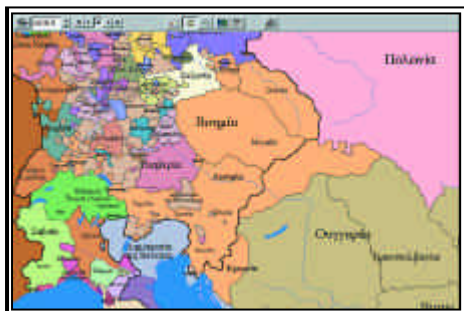
1. Να γνωρίσουν οι μαθητές τα γεγονότα του τριακονταετούς πολέμου, να διακρίνουν τα βαθύτερα πραγματικά αίτια πίσω απ' την αρχική θρησκευτική αντιπαράθεση και να πληροφορηθούν για τους αντίπαλους συνασπισμούς.
2. Να υπογραμμιστεί ιδιαίτερα η πορεία και ο πρωταγωνιστικός ρόλος της Σουηδίας, ο βαθμός εξάπλωσής της και η κυρίαρχη θέση της στην υπογραφή της Ειρήνης της Βεσφαλίας.
3. Να πληροφορηθούν οι μαθητές τους όρους, εδαφικούς και πολιτικούς, της Ειρήνης της Βεσφαλίας, να κατανοήσουν τις συνθήκες που αυτή επιβάλλει πλέον στην Ευρώπη και να επισημάνουν τον κυρίαρχο πλέον ρόλο της Γαλλίας.
4. Να αντιληφθούν και να αξιολογήσουν μέσα απ' τα γεγονότα του πολέμου, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του: την αυξημένη αγριότητα, τις λεηλασίες και τους βανδαλισμούς των στρατευμάτων που διατρέχουν για 30 χρόνια την Κεντρική Ευρώπη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ**25 λεπτά**

- 1) Όπως γνωρίζεις ο τριακονταετής πόλεμος αρχίζει το 1618 και λήγει το 1648.
 - α) Ποια ήταν τα αίτια του;
 - β) Ποιο γεγονός αποτελεί την αφορμή του πολέμου;

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τη χρονολογία 1618 και κάνει κλικ στο "κείμενο". Τότε στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες. Οι μαθητές θα πρέπει, με την καθοδήγηση του καθηγητή, να αξιολογήσουν τα αίτια και να αντιληφθούν το περιεχόμενο του γεγονότος που αποτέλεσε την αφορμή του πολέμου.

γ) Εντόπισε στο χάρτη την αφετηρία της επανάστασης στη Βοημία καθώς και της εξάπλωσής της το 1618 - 1619.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τη χρονολογία 1618 και μεγεθύνει την περιοχή της Βοημίας. Έπειτα χρησιμοποιεί τη χρονολογία βήμα προς βήμα μέχρι το 1619.3. Στο χάρτη σημειώνεται η εξάπλωση των επαναστατών.

δ) Ο τριακονταετής πόλεμος ξεκίνησε ως εμφύλιος μεταξύ προτεσταντών γερμανών ηγεμόνων και του καθολικού Αψβούργου αυτοκράτορα. Ποια ευρωπαϊκά κράτη παίρνουν μέρος στις συγκρούσεις;

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τη χρονολογία 1618 και κάνει κλικ στο "κείμενο". Τότε στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες. Καλό θα είναι ο καθηγητής, ήδη από την αρχή, να υποδείξει στους μαθητές την ανάγνωση όλων των σχετικών πληροφοριών μέχρι τη λήξη του τριακονταετούς πολέμου. Θα αποκτήσουν έτσι μια συνολική θεώρηση της συγκεκριμένης περιόδου που θα τους επιτρέψει σωστότερη αξιολόγηση και επεξεργασία των ασκήσεων. Στο συγκεκριμένο ερώτημα υπογραμμίζουμε ιδιαίτερα τη Γαλλία, τη Δανία, τη Σουηδία και ενημερώνουμε για τους ευρύτερους συνασπισμούς.

2) Στα 1648 υπογράφεται η Ειρήνη της Βεσφαλίας που τερματίζει τον τριακονταετή πόλεμο.

Ποιοι είναι οι όροι της και πώς διαμορφώνεται εδαφικά το καθεστώς στην Ευρώπη; Αξιολόγησε τις συνέπειές της.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τη χρονολογία 1648 και κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες για τους όρους, εδαφικούς και πολιτικούς, της Ειρήνης της Βεσφαλίας. Με τη βοήθεια του καθηγητή και τη μελέτη του χάρτη θα αντιληφθούν οι μαθητές τον κυρίαρχο πλέον ρόλο της Γαλλίας.

3) Να εντάξεις τη δράση των παρακάτω προσώπων στις εξελίξεις του τριακονταετούς πολέμου:

Γουσταύος 2ος Αδόλφος
Φερδινάνδος 2ος Αυτοκράτορας
Βάλλενστάιν
ΡΙσελιέ
Δυναστεία Αψβούργων

Οι απαραίτητες πληροφορίες εμφανίζονται στην οθόνη, αν ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη "ερώτηση" / "ποιος". Καλό θα είναι ο καθηγητής να καθοδηγήσει τους μαθητές, ώστε να συνδέσουν τα συγκεκριμένα ονόματα με τα γεγονότα του τριακονταετούς πολέμου.

4) Γνωρίζοντας ότι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του τριακονταετούς πολέμου είναι η αγριότητα και οι βιαιότητες των στρατευμάτων, εντόπισε τέτοια γεγονότα ανιχνεύοντας το κείμενο του λογισμικού.

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τη χρονολογία 1618 και κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες για την περίοδο αυτή. Ανιχνεύοντας ο μαθητής το κείμενο μέχρι το 1648 εντοπίζει τέτοιες αναφορές π.χ. 1631 λεηλασία - πυρπόληση του Μαγδεμβούργου, 1632 οι στρατιώτες επιβίωσαν κλέβοντας ό,τι μπορούσαν και σκότωναν όποιον τους αντιστεκόταν, κτλ.

Ο καθηγητής θα πρέπει να βοηθήσει τους μαθητές να αντιληφθούν τα αίτια αυτής της ιδιαίτερης αγριότητας που χαρακτηρίζει τον τριακονταετή πόλεμο π.χ. να υπογραμμίσει την ύπαρξη μισθοφορικών στρατευμάτων που μόνα τους οφείλουν να εξασφαλίζουν την τροφή τους, να σχολιάσει τη μεγάλη διάρκεια του πολέμου κτλ. Έτσι οι μαθητές θα είναι σε θέση να αξιολογήσουν τις συνέπειες.

9

ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι**

1. Να γνωρίσουν οι μαθητές τα χρονικά όρια του Διαφωτισμού, τις βασικές αρχές και τον τρόπο με τον οποίο κάποιοι Ευρωπαίοι ηγεμόνες προσπάθησαν να τις εφαρμόσουν στα κράτη τους.
2. Να πληροφορηθούν για το έργο και τις θέσεις σημαντικών εκπροσώπων του Διαφωτισμού.
3. Να διακρίνουν μέσα από τις πληροφορίες και τις γνώσεις που θα αποκομίσουν, την εξελικτική πορεία της Γαλλικής Επανάστασης κυρίως στο ιδεολογικό της επίπεδο και να επισημάνουν τη δράση ορισμένων πρωταγωνιστών.
4. Να καταδειχθεί ότι οι ιδέες του Διαφωτισμού αποτέλεσαν το ιδεολογικό υπόβαθρο της Γαλλικής Επανάστασης και ότι οι επαναστάτες προσπάθησαν να τις εφαρμόσουν στην πράξη όπως τις αντιλαμβάνονταν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ**1 ώρα**

- 1) Τι ήταν η κίνηση του Διαφωτισμού και πότε εκδηλώθηκε;

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην "ερώτηση" / "πότε". Απ' τον κατάλογο των γεγονότων που εμφανίζονται, επιλέγει τον όρο "Διαφωτισμός" και παίρνει τις απαραίτητες πληροφορίες. Κρίνεται απαραίτητο να δώσει και άλλα στοιχεία για το περιεχόμενο και τις αρχές του κινήματος καθώς και για τα χρονικά του όρια.

*

- 2) Πώς συνδέεται το κίνημα του Διαφωτισμού με το πολίτευμα της φωτισμένης δεσποτείας που εμφανίζεται σε διάφορες χώρες της Ευρώπης το 18ο αιώνα;

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη "ερώτηση" / "ποιος". Απ' τον κατάλογο των ονομάτων που εμφανίζονται επιλέγει τον όρο "φωτισμένη δεσποτεία" και παίρνει τις

απαραίτητες πληροφορίες. Ο καθηγητής καλό θα είναι να γνωρίσει στους μαθητές τις μεταρρυθμίσεις που σημειώνονται στα κράτη κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, τα οποία θα εντοπίσει στο χάρτη αλλά και να επισημάνει την αλλαγή στάσης των ηγεμόνων απέναντι στις ιδέες του Διαφωτισμού μετά τη Γαλλική Επανάσταση.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακό το παράδειγμα της Αικατερίνης της Β' της Ρωσίας. Σχετικές πληροφορίες μπορεί επιπλέον να συλλέξει αν αναζητήσει το όνομα Αικατερίνη Β' στο συγκεκριμένο κατάλογο ονομάτων.

3) Να διερευνήσεις τη συμβολή των παρακάτω προσώπων στη διαμόρφωση του περιεχομένου και των αρχών του Διαφωτισμού.

Τζων Λοκ
Βολταίρος
Ρουσό
Μοντεσκιέ

Οι απαραίτητες πληροφορίες συλλέγονται αν ο καθηγητής κάνει κλικ στην "ερώτηση" / "ποιος". Τότε απ' τον κατάλογο των ονομάτων που εμφανίζεται επιλέγει αυτά που ζητούνται και παίρνει τις απαραίτητες πληροφορίες. Αν θέλει μπορεί να δώσει επιπλέον στοιχεία για τη ζωή και το έργο των συγκεκριμένων προσώπων.

4) Ποιο γεγονός της Γαλλικής Επανάστασης συμβολίζει την πτώση του «παλαιού καθεστώτος»;

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην "ερώτηση" / "πότε". Απ' τον κατάλογο που εμφανίζεται επιλέγει το όνομα "Γαλλική Επανάσταση" και παίρνει τις απαραίτητες πληροφορίες. Έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο" και επισημαίνει τη συμβολική ενέργεια του επαναστατημένου πλήθους: την κατάληψη της Βαστίλης.

5) Να εντάξεις τα παρακάτω πρόσωπα στην πορεία της Γαλλικής Επανάστασης και να προσδιορίσεις τη δράση τους.

Λαφαγιέτ
Δαντών
Ροβεσπιέρος

Ο καθηγητής επιλέγει διαδοχικά τις χρονολογίες 1789, 1792, 1793, 1794 και κάνει αντίστοιχα κλικ στο "κείμενο". Συλλέγει όποιες πληροφορίες δίνονται για τα συγκεκριμένα πρόσωπα. Επιπλέον για τον Δαντών και το Ροβεσπιέρο κάνει κλικ στην έν-

δειξη "ερώτηση" / "ποιος". Απ' τον κατάλογο που εμφανίζεται επιλέγει τα συγκεκριμένα ονόματα και παίρνει τις απαραίτητες πληροφορίες.

Καλό θα ήταν ο καθηγητής να αναφέρει περισσότερα στοιχεία για τη δράση τους και να πληροφορήσει τους μαθητές και για άλλες προσωπικότητες της Γαλλικής Επανάστασης.

6) Με οδηγό τις παρακάτω χρονολογίες να παρακολουθήσεις την εξέλιξη της Γαλλικής Επανάστασης στο Παρίσι και να επισημάνεις τις διάφορες φάσεις της.

1789
1790
1792
1793
1794

Ο καθηγητής επιλέγει διαδοχικά τις χρονολογίες 1789, 1790, 1792, 1793, 1794 και κάνει αντίστοιχα κλικ στην ένδειξη "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες. Ο καθηγητής θα πρέπει να συζητήσει μαζί τους για την πορεία και την κατάληξη της Γαλλικής Επανάστασης (π.χ. 1790 - εμφάνιση διασπαστικών δυνάμεων, 1792 - κατάργηση συνταγματικής μοναρχίας - ριζοσπαστικότερη φάση, 1793 - τρομοκρατία κτλ.).

7) Να διερευνήσεις τη σχέση των ιδεών τους Διαφωτισμού με την πρακτική της Γαλλικής Επανάστασης.

Ο καθηγητής επιλέγει τη χρονολογία 1789 και κάνει κλικ στο "κείμενο". Απομονώνει τις σχετικές αναφορές που υπάρχουν και συζητά με τους μαθητές για τη σχέση Γαλλικής Επανάστασης και Διαφωτισμού.

10

ΟΙ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΕΙΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Επιδιωκόμενοι διδακτικοί στόχοι

1. Να γνωρίσουν οι μαθητές σε αδρές γραμμές τους πολέμους του Ναπολέοντα που άπλωσαν τη γαλλική κυριαρχία στην Ευρώπη και την Αίγυπτο και προκάλεσαν σημαντικές ανακατατάξεις στον ευρωπαϊκό χάρτη.
2. Να γνωρίσουν την περίοδο της γαλλικής κυριαρχίας στα Επτάνησα.
3. Να μπορέσουν μέσα απ' τις γενικότερες πληροφορίες του λογισμικού και τη μελέτη των χαρτών, να αξιολογήσουν το έργο του Ναπολέοντα και να διαπιστώσουν κάτω από ποες συνθήκες επιβλήθηκε ως απόλυτος σχεδόν κυρίαρχος στην Ευρώπη ως το 1815.
4. Να κρίνουν τις πολιτικές επιλογές του Ναπολέοντα και να σχολιάσουν το πολιτικό σκηνικό της Γαλλίας, όπως αυτό διαμορφώνεται σε σχέση με τη Γαλλική Επανάσταση του 1789.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

1 ώρα

1) Ο Ναπολέων έδρασε ως στρατηγός της γαλλικής επανάστασης την περίοδο 1796 - 1799 και με τις ενέργειές του επέκτεινε τη γαλλική κυριαρχία τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αίγυπτο. Παρακολούθησε τη γαλλική εξάπλωση με βάση τις παρακάτω χρονολογίες:

- α) 1796
- β) 1797
- γ) 1798
- δ) 1799

Ο καθηγητής πληκτρολογεί διαδοχικά τις χρονολογίες και μεγεθύνει το χάρτη ιδιαίτερα της ιταλικής χερσονήσου και της Κεντρικής Ευρώπης. Στο χάρτη εμφανίζονται κάθε φορά οι αλλαγές των συνόρων, οι προσαρτήσεις της Γαλλίας και η πορεία του γαλλικού στρατού. Ιδιαίτερα μπορεί να βοηθήσει η ένδειξη "αναγνώριση περιοχής" που μας πληροφορεί για τις περιοχές που προσαρτά η Γαλλία αλλά και για τις δημοκρατίες - δορυφόρους της. Παράλληλα, εμφανίζονται τίτλοι στην οθόνη που μας πληροφορούν για τις ενέργειες του Ναπολέοντα.

Αμέσως μετά την πληκτρολόγηση κάθε χρονολογίας ο καθηγητής κάνει κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται τότε όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για την εξάπλωση της γαλλικής κυριαρχίας χάρη στις ενέργειες του Ναπολέοντα.

Ο καθηγητής θα πρέπει να υπογραμμίσει ότι ο Ναπολέων ενεργεί ακόμη ως στρατηγός της Γαλλικής Επανάστασης κι ότι οι νίκες αυτές αποτελούν σημείο αναφοράς και μόνη ελπίδα για τις κυβερνήσεις του Παρισιού. Έτσι θα γίνει κατανοητή η πορεία και η εξέλιξη του Ναπολέοντα καθώς και οι μετέπειτα επιλογές του.

*

2) Ποιες πολιτικές αλλαγές συντελούνται στη Γαλλία:

- α) στις 9 Νοεμβρίου 1799 (ή 18 Μπριμέρ του έτους 8).
- β) το Δεκέμβριο του 1804

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις δεδομένες χρονολογίες και στην οθόνη εμφανίζονται ενημερωτικοί τίτλοι. Επιπλέον κάνει κλικ στο "κείμενο" και εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

Ο καθηγητής θα πρέπει να δώσει περισσότερα στοιχεία για τις πολιτικές επιλογές του Ναπολέοντα, να τις εντάξει στη γενικότερη κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η γαλλική επανάσταση και να αναφερθεί στους νέους συσχετισμούς δυνάμεων όπως π.χ. στο ρόλο της αστικής τάξης.

*

3) Ποιες αλλαγές επιφέρει στο χάρτη της Κεντρικής Ευρώπης:

- α) η συμφωνία του Τίλσιτ (1807)
- β) η συνθήκη του Σόνμπρουν (1809)

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις δεδομένες χρονολογίες. Στο χάρτη, τον οποίο μεγεθύνει, εμφανίζονται οι εδαφικές ανακατατάξεις που προκύπτουν απ' τις συνθήκες. Έπειτα κάνει κλικ στο "κείμενο" και στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

4) Κατά την περίοδο 1807 - 1811 ο Ναπολέων επιδίδεται σ' έναν ιδιαίτερα σκληρό αγώνα για την κατάκτηση της Ιβηρικής χερσονήσου με αντιπάλους τους κατοίκους της χερσονήσου αλλά και τους Βρετανούς.

Να καταγράψεις τα γεγονότα του πολέμου αυτού που αντιστοιχούν στις παρακάτω χρονολογίες:

- α) 1807
- β) 1808
- γ) 1810
- δ) 1811

Ο καθηγητής μεγεθύνει το χάρτη της Ιβηρικής χερσονήσου και πληκτρολογεί τις δεδομένες χρονολογίες. Στο χάρτη εμφανίζονται παραστατικά οι προσαρτήσεις των Γάλλων και η πορεία του γαλλικού στρατού.

Έπειτα, κάνει κλικ στην ένδειξη "κείμενο" και στην οθόνη εμφανίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες.

Ο καθηγητής οδηγεί τους μαθητές, μέσα από τα γεγονότα των συγκεκριμένων χρονολογιών, να κατανοήσουν την προσπάθεια του Ναπολέοντα να καταλάβει την ιβηρική χερσόνησο, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει αλλά και τις επιπτώσεις της προσπάθειας αυτής στα γενικότερα σχέδιά του.

5) Τι γνωρίζεις για τις παρακάτω μάχες που έδωσε ο Ναπολέων:

- α) Μάχη του Αούστερλιτς (1805)
- β) Μάχη του Βάγκραμ (1809)
- γ) Μάχη των Εθνών ή Μάχη της Λειψίας (1813) (Οκτώβριος 1813)
- δ) Μάχη του Βατερλό (1815)

Ο καθηγητής πληκτρολογεί τις δεδομένες χρονολογίες και κάνει αντίστοιχα κλικ στο "κείμενο". Στην οθόνη εμφανίζονται οι αναφορές στις συγκεκριμένες πολεμικές συγκρούσεις.

Με τη βοήθεια του καθηγητή και τα επιπλέον στοιχεία που μπορεί να δώσει, οι μαθητές θα εντάξουν τις μάχες αυτές στην πορεία ακμής και παρακμής των ναπολεόντειων πολέμων και θα αντιληφθούν τη σημασία τους.

5) Να συγκρίνεις τους όρους της Ειρήνης της Βεστφαλίας με αυτούς της Συνθήκης των Παρισίων (1815).

Ο καθηγητής κάνει κλικ στην ένδειξη «Κείμενο» στην ημερομηνία 1648 και κατόπιν στην ημερομηνία 1815 απ' όπου αντλεί τις πληροφορίες και κάνει σύγκριση των όρων.

